

SINIF ÖĞRETMENLERİNİN GÖRSEL SANATLAR DERSİ PROGRAMININ UYGULANMASINDA KARŞILAŞILAN SORUNLARA İLİŞKİN GÖRÜŞLERİ VE ÇÖZÜM ÖNERİLERİ *

Derya KAHRAMAN **

ÖZET

Bu araştırma sınıf öğretmenlerinin, görsel sanatlar dersi programının uygulanmasında karşılaşılan sorunlara ilişkin görüşleri ve çözüm önerilerini değerlendirme amacı ile yapılmıştır. Araştırma verileri öğretmen görüşlerinin etkin biçimde ortaya konması amacıyla nitel araştırma yöntemlerinden yarı yapılandırılmış görüşme yoluyla toplanmıştır. Araştırmada tarama modelinden faydalanılarak Afyonkarahisar ilinde 22 sınıf öğretmeni ile gerçekleştirilmiştir. Verilerin çözümlenmesinde betimsel çözümleme tekniği kullanılmış ve elde edilen bilgiler sayısallaştırılmıştır. Araştırma sonucunda bulgulara dayalı olarak öğretmenlerin görsel sanatlar dersinde karşılaşılan sorunlara ilişkin görüşleri ortaya konularak sonuç ve öneriler sunulmuştur.

Anahtar kelimeler: Eğitim, sanat eğitimi, görsel sanatlar

IDEAS AND SOLUTION PROPOSALS OF CLASSROOM TEACHERS RELATED TO THE PROBLEMS DURING APPLICATION OF VISUAL ARTS COURSE CURRICULUM

ABSTRACT

This research has been made with the aim of evaluating ideas and solution proposals of classroom teachers related to the problems during application of visual arts course curriculum. Research data have been collected by semi-structured interview method which is one of the qualitative methods with the aim of revealing the ideas of the teachers deeply. The research has been realized by interviews with 22 teachers from Afyon Karahisar by benefiting from survey model. Descriptive analysis technique has been used in the analysis of the data and these data has been numbered. At the end of the research, based on the findings results and proposals have been presented by revealing the problems met by the teachers in visual arts course.

Key words: Education, arts education, visual arts.

* Bu çalışma Ayşe Derya Kahraman tarafından Anadolu Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsünde gerçekleştirilen “Sınıf öğretmenlerinin görsel sanatlar dersi programının uygulanmasında karşılaşılan sorunlara ilişkin görüşleri ve çözüm önerileri” başlıklı yüksek lisans tezinin düzenlenmiş hâlidir.

** Yrd. Doç. Dr., KTO Karatay Üniversitesi Güzel Sanatlar ve Tasarım Fakültesi.
aysederyakahraman@gmail.com; derya.kahraman@karatay.edu.tr

1. GİRİŞ

Eğitim genel anlamı ile bireyde davranış değiştirme sürecidir. Eğitim sürecinden geçen kişinin davranışlarında değişme olması beklenmektedir. Eğitim yoluyla bireyde kendi yaşantısı ve kasıtlı kültürlenme yoluyla istenilen davranış değişikliği meydana gelmektedir (Demirel, 2012, s. 6). Bireyin eğitiminde sanatın vazgeçilemez bir önemi vardır. Sanat; bireyin genel eğitimi içerisinde kendine özgü yöntem ve ilkeleri olan özel bir alan olup, bireyin duygu ve düşünce izlenimlerini anlatabilme, yetenek ve yaratıcılığını ortaya çıkarma çabasının tümüdür (Tuna, 2004, s. 29; Uçan, 1995, s. 117). Sanatta dinamik bir etkinlik örneği olan resim; okullarda öğrencilerin seçme, yorumlama, yenileme, çizme, boyama, inşa etme öğeleri ile birleşerek anlamlı bir bütün oluşturmalarını sağlar (Genç, 2002, s.12).

Okullarda öğrencilerin duyuşsal özellikleri ve eğitim gereksinmelerini karşılamaya yönelik eğitimi sağlayan en önemli uygulamalardan biri olan görsel sanatlar dersi; bireyin toplumsal bir varlık olabilme, kendini ifade etme, yaratıcılığını geliştirme, içinde yaşadığı ortamı tanıma, bir değer olduğunun bilincine vararak kişiliğini geliştirmesine ve kendini gerçekleştirme yardımcı olan temel derslerden biridir (Ertemin, 1997, s. 10; MEB, 2006, s. 7). Talim Terbiye Kurulunun 14.07.2005 tarih ve 192 sayılı gün kararı ile İlköğretim Okulları “Resim-İş” dersi yeniden düzenlenerek “Görsel Sanatlar” dersi adı altında yeniden uygulamaya konulmuştur.

Bilim ve teknoloji çağı olarak nitelendirilen günümüzde yaratıcı, girişimci, sorun çözücü, bilgiyi yapılandırıcı ve dönüştürücü bireylere gereksinim duyulması açısından yeniden düzenlenerek yürürlüğe giren görsel sanatlar dersi programının temel yaklaşımının yapısı ve vizyonu önemlidir. Görsel sanatlar dersi programının temel yaklaşımı yeni yapılanmaya paralel olarak yaratıcı, girişimci, bilgiyi kullanma yetisi olan, bilgiyi tranfer edebilen ve diğer alanlara dönüştürebilen yarımın gençlerini yaratmak amacındadır. Özellikle çoğu gelişmiş ve bazı gelişmekte olan ülkelerde “yapılandırmacılık” tanımlamasıyla “öğrenci merkezli” yeni bir eğitim uygulama modelinin yaşama geçirildiği gözlenmekte, bu modelin çağın ve günün gereklerine uygun olduğu görülmektedir. Program tüm bu kriterler çevresinde öğrencilerin ilgi, istek, gereksinim ve beklentileri göz önünde bulundurularak öğretmene de esneklik sağlayan bir yaklaşıma sahiptir. Böylece program öğrenme süreci öğrencinin etkin katılımını, öğretmenin ise rehberliğini sağlayacak biçimde düzenlenmiştir (MEB, 2006, s. 7). Yapılandırmacı kuramın en önemli özelliği olan öğrencilerin çevreleri ile daha fazla etkileşimde bulunmalarına olanak sağlayacak ortamları sağlaması programın içeriği ve uygulanabilirliği ile örtüşmektedir. Program yardımı ile öğrenciler zengin eğitsel yaşantılar içeren ortamlarda daha önce zihinlerinde yapılandırdıkları bulguların doğruluğunu sınavabilirler, yanlışlarını düzeltebilirler ve belki de önceki bilgilerinden farklı, yeni şemalar oluşturabilirler (Yaşar ve diğerleri, 1998, s. 696).

Yapılandırmacılık kuramının özelliklerinden bir başkası da öğrencilerin çevreleri ile daha fazla etkileşimde bulunmalarını ön görmesidir. Bu yapıda öğretmenler eğitim sistemi ile sürekli yenilenme olan ve etkin düşünüp pratik hareket etme yetenekleri ile yaratıcılıklarını açıkça gösteren ve gerekli hâllerde yaratıcılıklarını ortaya koyacak yaratıcı sınıfları oluşturma çabasında olacaktır. Yapılandırmacı kuram ile yaratıcı zihnin temelini oluşturan toplumsal sanat ve kültürel bilgiye sahip olan bireyler bu günün

yaratıcı sınıflarını oluşturmaktadır. Böylece öğrencilerden nitelikli bir eğitim ile yaşama dair yüksek çaba ve yaşama gücüne sahip bireylerden oluşan nesiller olmaları beklenmektedir (Eger, 2006, s. 21).

İlköğretimde sanatsal alanlardaki temel bilgileri nitelikli almış çocuklar çevresini iyi algılayıp, bakmanın görmek, duymanın işitmek olmadığının farkındalığında olan bireylerdir (Dikici, 2001, s. 4). Sanatsal bilgileri almış bireyler sahip oldukları yetileri her alanla ilişkilendirebilmelidir (San, 1993, s. 196). Güzel sanatlar eğitimi ile bireyler tüm sanat alanlarının birbirleriyle etkileşimi sonucunu irdeleyen, ilgi alanları doğrultusunda yaşama dair yüksek çaba ve yaşama gücüne sahip olurlar. Sanat bireylerin katılımıyla düşünme, duygu ve hislerin yeni bir dil şeklinde geliştirilip, keşfedilip, anlamlandırılmasıdır denilebilir. Ayrıca sanatın, yaşama dair yüksek çaba ve yaşama gücüne sahip kişiler yetiştirmenin yanı sıra, kültürel mirasın da deneyimlerle birleşip yeni kuşaklara aktarımına yardımcı olduğu düşünülmektedir (Sherman, 2006, s.43).

Toplumların parçası olan bireylerin yaşam biçimlerini bilim ve teknolojinin derinden etkilediği günümüzde sanat eğitimi yoluyla yaratıcı güçlerini en kolay ve etkili biçimde ortaya çıkaran ve bunu sosyal yaşantılarına uyarlayan bireyler yetişmektedir (Ünalın, 1999, s. 5). Sanat eğitimi bugün bir zevk, duygu ve güzel biçimler yaratmanın yanı sıra özgün, atak, çağdaş düşünceler üretmeyi öngören yaratıcı bireyler yetiştiren zihinsel etkinlikler süreci olarak görülmektedir. Ertem'in (1997, s. 5) San'dan (1984, s. 6) aktardığına göre, sanat eğitiminde amaç kendisine güvenen, bağımsız, özgür, kendisini gerçekleştirebilen, yetenek ve yetilerini doğru kullanabilen, kendi ile birlikte çevresini de gerçekleştirebilen, dış dünyaya ve yaşadıklarına saygılı, üretken, coşkulu, dengeli, akıllı, duyarlı, duygusal ve zihinsel etkinlikleri yapan yaratıcı insanlar kazanmaktır.

İnsanların tümü üretme ve yaratma yetisiyle doğar. Ancak bireyler eğitilip işlendikçe, ilgi alanlarına doğru yönelirler, yaratıcı etkinlikler sayesinde de gelişirler. Kendisine güvenen, özgür, yetenek ve yetilerini doğru kullanabilen, dış dünyaya ve yaşadıklarına saygılı, üretken, coşkulu, dengeli, akıllı, duyarlı, duygusal ve zihinsel etkinlikleri yapan yaratıcı insanlar yetiştirmenin temelinde nitelikli sanat eğitimi yatmaktadır. Dolayısıyla, Türk Millî Eğitiminin genel amaçlarında vurgulandığı gibi; öğrencilerin bir tüm içinde sanatı anlaması, öğrenme ve yaratıcı etkinliklerde bulunması, görsel sanatlar dersinin de içinde olduğu sanat eğitimi alanı, eğitime yeni ve çağdaş bir kimlik kazandırması açısından önemlidir (San, 1998, s. 21; Telli, 1980, s. 29). Sanat eğitiminin ilkokulda en önemli uygulama alanlarından biri görsel sanatlar dersidir. İlköğretimin temel amacı, erken çocukluk döneminden başlayarak etkili bir rehberlik ve danışmanlık hizmeti ile çocukları ilgi, yetenek, gelişim ve öğrenme yetileri doğrultusundan bir üst öğretim kurumuna hazırlamaktır. Bu amacı gerçekleştirmek için sistemi oluşturan tüm öğelerin geliştirilmesi amaçlanmıştır (İlhan, 2004, s. 161). Bu bağlamda, yaratıcılık estetik algı ve değerlerin kazandırılması için ilkokul eğitiminde görsel sanatlar dersinin temeli sistemi oluşturan tüm öğelerin gelişmesi ile sağlanmaktadır. Görsel sanatlar eğitimi programı öğrencilerin teknolojiyi sanatta kullanabileceği, sanatın uygun teknik araçlarla istenen sonuca ulaşma başarısı arasında bağıntı ve ilişkileri irdeleyebileceği fikrinden yola çıkarak hazırlanmıştır.

Çağdaş toplumların temel taşları olan insanların niteliklerini ve insani değerlerini geliştirebilmek, bireysel ve toplumsal duyarlılıklarını artırmak için sanat alanında ortaya koydukları eğitim-öğretim etkinliklerinin yeniden düzenlenmiş hâli olan görsel sanatlar dersi programı görsel sanatlar dersinin genel amaçlarını sınıflara göre belirlenmiş olan özel amaç ve kazanımlarını, öğrenme-öğretme alanlarını, öğrenme-öğretme süreçlerini, öğrenci başarısını değerlendirmeye ilişkin bilgileri içermektedir.

İlköğretim görsel sanatlar dersi programının amaçları kişide güzel sanatlar bilgisi kazanma, yaratıcılığı geliştirme, kendini ifade etme, görsel okuma yapabilme birikimlerini tanımlamaktadır. Sanatı ve sanat eserini tanıyan, önemseyen, sanat yapıtlarından haz alan sanatı üreten ve bilinçli tüketen bireyleri yetiştirmek de programın amaçlarındandır (MEB, 2006, s. 13). İlköğretim, görsel sanatlar yoluyla tüm bu yetilerin sezilmesi, ortaya çıkarılması ve geliştirilerek bireyin normal davranışları hâline gelmesinde önemli bir basamaktır. Tüm bu nitelikleri oluşturmak için görsel sanat öğeleri ve diğer disiplinleri harmanlayarak eğitsel yeti ortaya çıkarma çabası Türk Eğitim Sistemine yerleşmektedir. Bu sebeple sanat, sanat öğeleri görsel sanatlarda biçimlendirme, görsel sanat kültürü bilinci ile yetişmiş bireyler sosyal yaşantılarında da başarılı ve mutlu bireyler olurlar (Ünlü, 1999, s.7). Görsel sanatlar dersi programı için sanat, sanat öğeleri, görsel sanatlarda biçimlendirme, görsel sanat kültürü üzerine odaklanmış kapsamlı ve zincirleme öğrenme girişimidir. Görsel sanatlar eğitimi ile öğrenciler çeşitli tarihsel dönem, tarz, biçim ve kültürlerden oluşan farklılıkları öğrenir (Aypek, 2006, s. 453).

Görsel sanatlar dersi programı öğretmenin yeni sanatsal araç ve görsel öğeleri tanıtır, öğrencilere nasıl kullanacaklarını ve bu yolla araştırmalar yapıp, bir anıta ya da sanat eserindeki özellikleri ve anlamı ortaya koyabilmeleri gerçeği ile planlanmıştır. Bunun pratikleşmesi ile bireyler sanatsal yetenek ve bilgilerini diğer alanlarda da kullanabilirler (İşler, 2006, s.4). İlkokullarda zorunlu ders olarak yer alan görsel sanatlar dersinin programı, bireylerin kendi iç dünyasını tanımaya, çevresi ile iletişim kurmasına ve ilişkilerini geliştirmesine de yardımcı olmaktadır. Bu bağlamda görsel sanatlar dersi ile çocuk kendini ifade eder, görsel okuma yetisi kazanır, birikimlerini diğer alanlarla ilişkilendirir ve her türlü araç gereç ve tekniği uygulayabilir. Görsel sanatlar dersi eğitimine sanat ve sanat öğeleri ile diğer disiplinlerle ilgili bilgileri harmanlayarak eğitsel yetileri çıkarmanın yöntemi ve sürecidir denilebilir (MEB, 2006, s. 1).

Görsel sanatlar dersi yöntem ve teknikleri ile öğrencinin sanat ile ilgili bilgileri kazanmanın yanı sıra, sanat yolu ile kendini ifade etmesi, estetik anlayışa ait kişiliğe sahip olması, sanatsal yaratıcılığı geliştirerek bilgiyi diğer alanlara transfer etmesi amaçlanmaktadır (Türkkan, 2008, s. 9). Görsel sanatlar dersinin etkili bir biçimde yürütülmesi için uygulanabilecek yeni yöntem ve teknikler vardır. Bunlar; boyama teknikleri, kolaj, grafik tasarım, fotoğraf, karikatür, batık, kâğıt vitray, su kâğıdı, mozaik, rölyef, kukla, maske, seramik, heykel mimarı, oyuncak, yoğurma maddeleri, artık maddeler, kâğıt ve kâğıt türlerinin olanaklarından yararlanma, soru-yanıt, drama, tartışma, anlatım, beyin fırtınası, gezi-gözlem, grup çalışması, gösteri, araştırma, gösterip yaptırma, benzetim, eğitici oyunlar, görüşme proje, örnek olay incelemesidir (MEB, 2006, s. 119).

Görsel sanatlar eğitimi derslerinin artık klasik sınıf ortamlarından çok iletişim ve güdülemenin daha kolay olacağı sanat dersliklerinde yapılması öngörülmektedir. “U” şeklinde düzenlenen bir sanat odası bu amacı gerçekleştirmektedir (Alakuş, 2003, s. 6). Namlu'nun (1998, s. 185) Pennywell'den (1981, s. 45) aktardığına göre de öğrenme öğretme sürecinde öğretmenin ders araç gereçlerini etkili bir biçimde kullanabilmesi, gerekli duyuşsal, bilişsel, psikomotor davranışlarına sahip olması gerekir. Etkili kullanılan araç-gereçler; öğrencinin ilgisini çeker, amaç ve kazanımların gerçekleşmesine yardımcı olur, öğrenmeyi kolaylaştırır, zenginleştirir.

Çağdaş toplumların temel yapı taşı olan insanların niteliklerini artırmak için sanat alanında ortaya konulan eğitim öğretime etkinliklerinin yeniden düzenlenmiş olan görsel sanatlar dersi programının uygulaması sırasında yaşanan sorunlar bu araştırmanın problemini oluşturmaktadır. Bu sebeple Türk Eğitim Sisteminde yeni bir yaklaşımla ve öğrencilerin görsel sanatlar dersinde kazanmaları beklenen yetilerle donanmasını amaçlayan yeni görsel sanatlar dersi programına ilişkin uygulama sürecinde önemi yadsınmayacak olan öğretmenlerin görüşlerinin belirlenmesinde yarar görülmektedir. Görsel sanatlar dersi programı bireylerin sanattan zevk alan, sanatı içselleştiren, bilinçli, estetik zevke sahip eleştiri yapabilen nesiller olarak yetiştirmesini amaçlamaktadır. Bu araştırma ile dersin etkili bir biçimde işlenip işlenmediğinin irdelenmesi, varsa programın aksayan yönlerinin belirlenmesi açısından önemlidir.

Bu araştırmanın temel amacı ise sınıf öğretmenlerinin görsel sanatlar dersi programının uygulanmasında karşılaşılan sorunlara ilişkin görüşleri ve çözüm önerilerini belirlemektir. Bu temel amaç etrafında sınıf öğretmenlerinin görsel sanatlar dersine ilişkin genel görüşleri, dersin programının uygulanabilirliğine ilişkin görüşleri, öğretmenlerin derste karşılaştıkları sorunlara ilişkin görüşler ve çözüm önerileri irdelenmiştir.

2. YÖNTEM

2.1. Araştırmanın Modeli

Tarama modeli, şu anda ve geçmişte var olan durumları sağlıklı bir biçimde betimlemeyi amaçlayan bir araştırma yaklaşımıdır. Tarama modeli araştırmaya konu olan birey ya da nesnelere değiştirme ve etkileme çabası göstermeden onları kendi koşulları içerisinde bulunduğu anda var olan durumu olduğu gibi değiştirmeden etkileme çabası göstermeden betimlemeyi amaçlayan bir araştırma yaklaşımıdır (Karasar, 1999, s. 77).

Nitel araştırmalar ise belli özellikleri paylaşan çeşitli araştırma stratejilerini belirlemek için kullanılan genel bir terimdir. Nitel araştırmalar çok yönlü, araştırma problemine yorumlayıcı yaklaşımı benimseyen bir yöntemdir. Nitel araştırmanın amacı sınıflama, listeleme, kopyalama, karşılaştırma, benzetme yoluyla özel bir sosyal durumu, olayı ya da rolü anlamaktır (Cresswell, 1994, s. 161). Bu araştırma, tarama modelinde nitel bir çalışmadır.

2.2. Araştırmaya Katılan Öğretmenlerin Özellikleri

Nitel araştırmalarda araştırma probleminin özelliği, araştırmacının sahip olduğu kaynakların sınırlılığı, kullanılan bilgi toplama ve veri çözümleme yöntemlerinin

özelliği sebebiyle bazen bir birey bile nitel araştırma örneklemini oluşturabilmektedir (Yıldırım ve Şimşek, 2000, s. 54). Nitel araştırmalarda örnekleme seçimi, araştırma kaynaklarının sınırlılığı ve kullanılan bilgi toplama ve veri çözümleme yöntemlerine göre değişmektedir. Bu araştırmada amaçlı örnekleme yöntemlerinden kolay ulaşılabilir durum örnekleme kullanılmıştır.

Kolay ulaşılabilir durum örnekleme yönteminde araştırmacı yakın olan ve erişilmesi kolay olan durumu seçer. Kolay ulaşılabilir durum örnekleme, çoğu zaman araştırmacının diğer yöntemleri kullanma olasılığının olmadığı durumlarda kullanılır. Bu örnekleme çalışmaya hız ve pratiklik kazandırır. Genellikle kolay ulaşılabilen örnekler görece olarak daha az maliyetlidir. Tüm nitel araştırmaların amacı, çalıştıkları durum ya da durumlara ilgili daha zengin betimsel ve derinlemesine bilgiye dayalı bir veri seti oluşturmaktır. Bu amaca hizmet ettiği sürece ve gereçlerinin açık ve inandırıcı bir biçimde sunulduğu durumlarda uygulanabilir (Yıldırım ve Şimşek, 1999, s. 74). Kolay ulaşılabilir durum örnekleminin seçilmesinin sebebi katılımcılara rahat erişilebilmesi için araştırmacının yaşamını sürdürdüğünü ilçede görev yapan sınıf öğretmenlerini tercih etmiş olmasıdır.

Afyon Millî Eğitim Müdürlüğüne bağlı 12 ilköğretim kurumunda görev yapan 22 öğretmen araştırmanın örneklemini oluşturmuştur. Araştırma yapılacak okullardan her araştırmacı için randevu alınarak belirlenen günlerde okullara gidilerek yüz yüze görüşme yapılmıştır. Okul müdürlerine araştırmanın amacı açıklanarak nasıl yürüteceği ve Millî Eğitim Bakanlığı resmi izin belgesi alınmıştır.

Araştırmaya katılan öğretmenlerin özellikleri Tablo 1’de gösterilmiştir. Araştırmaya katılan 22 öğretmen 15’i eğitim fakültesi, 4’ü dört yıllık fakülte, 3’ü Anadolu Üniversitesi Açık Öğretim Fakültesi İlköğretim Öğretmenliği Lisans Tamamlama programı mezunudur. Araştırmaya katılan öğretmenlerin 8’i kadın, 14’ü ise erkektir. Öğretmenlerin hizmet süreleri ise 7 yıl ile 24 yıl arasında değişmektedir.

Tablo 1.
Öğretmenlerin Eğitim Durumları Hizmet Süreleri ve Okuttukları Sınıflara İlişkin Özellikleri

Kod isim	Cinsiyet	Eğitim Durumu	Hizmet Süresi
Dursun	Erkek	Eğitim Fakültesi	10
Ali	Erkek	Eğitim Fakültesi	12
Yiğit	Erkek	Eğitim Fakültesi	12
Elif	Kız	Eğitim Fakültesi	13
Osman	Erkek	Eğitim Fakültesi	16
Duygu	Kız	Eğitim Fakültesi	16
İnci	Kız	Eğitim Fakültesi	16
Eray	Erkek	Eğitim Fakültesi	22
Boran	Erkek	Eğitim Fakültesi	20
Çiçek	Kız	Eğitim Fakültesi	21
Canan	Kız	Eğitim Fakültesi	24
Selim	Erkek	Eğitim Fakültesi	7
Fatih	Erkek	Eğitim Fakültesi	12
Emrah	Erkek	Eğitim Fakültesi	8
Mustafa	Erkek	Eğitim Fakültesi	13
Ayşe	Kız	Dört Yıllık Fakülte	11
Ahmet	Erkek	Dört Yıllık Fakülte	10
Sibel	Kız	Dört Yıllık Fakülte	15
İlker	Kız	Dört Yıllık Fakülte	10
Deniz	Kız	Lisans Tamamlama	20
Oğuz	Erkek	Lisans Tamamlama	18
Banu	Kız	Lisans Tamamlama	19
Osman	Erkek	Eğitim Fakültesi	10
Duygu	Kız	Eğitim Fakültesi	12

2. 3. Görüşme Formunun Hazırlanması

Verilerin toplanması için yarı yapılandırılmış görüşme tekniğinin kullanılması kararlaştırıldıktan sonra araştırmacı tarafından bir görüşme formu geliştirilmiştir. Görüşme formu geliştirirken öncelikle sorular ana başlıklar biçiminde oluşturulmuş, soruların kolay anlaşılır ve açık olarak ifade edilip edilmediğini belirlemek amacıyla 3 öğretmenle ön görüşme yapılmıştır. Görüşmenin başlangıcında araştırmacı, araştırmanın amacını ve nasıl yürütüleceğini öğretmenlere açıklamış, verilerin güvenilir bir biçimde elde edilebilmesi için ses kayıt cihazı ile kaydetme izni almıştır. Görüşme tamamlandıktan sonra öğretmenlerin görüşme sorularına verdiği yanıtlar çözümlenerek dökümü alınmıştır. Sorulara verilen yanıtlarla öğretmenlerin anlayamadıkları soru maddeleri değiştirilmiştir. Böylece sorular daha anlaşılabilir hâle gelerek araştırmacı, sorulacak soruları tüm öğretmenler tarafından aynı şekilde anlaşılabilen yansız sorular olmasına dikkate alarak görüşme formunu yeniden düzenlemiştir.

Araştırmada kullanılacak olan görüşme formunun kapsam geçerliliğini saptamak için görüşme formu, alandan 3 uzman tarafından incelenmiş ve son hâli verilmiştir.

Uzmanlar tarafından yapılan ön görüşmenin dökümleri değerlendirilmiş ve soru maddeleri oluşturulmuştur. Uzmanlar tarafından bu soruların anlaşılabilirliğinin ve konuda gerekli olan bilgileri sağlama olasılığının incelenmesi istenmiştir. Yapılan değerlendirmeler sonucunda maddelerinin geçerliliği saptanmış ve sorular yeterli görülmüştür.

Görüşme formunda yer alan sorular aşağıda belirtilmiştir:

1. Görsel sanatlar dersine ilişkin genel görüşleriniz nelerdir?
2. Görsel sanatlar dersi programındaki öğrenme alanlarına ilişkin görüşleriniz nelerdir?
3. Görsel sanatlar dersi öğrenme-öğretme sürecinde ne tür etkinlikler yapıyorsunuz?
4. Yeni programın etkinlikleri ve uygulaması konusunda görüşleriniz nelerdir?
5. Görsel sanatlar dersinde değerlendirme sürecini nasıl gerçekleştiriyorsunuz?
6. Görsel sanatlar dersinde karşılaştığınız sorunlar nelerdir?
7. Karşılaştığınız sorunlara ilişkin çözüm önerileriz nelerdir?

2. 4. Araştırmanın Güvenirlik Hesaplaması

Araştırma güvenilirliğinin gerçekleştirilmesi amacıyla 22 görüşme kodlama anahtarı 22 öğretmen için çoğaltılmıştır. Araştırmacı ve alandan bir uzman birbirinden bağımsız araştırma kapsamındaki 22 öğretmen görüşme kodlama anahtarında her sorunun yanıtını içeren uygun seçeneğini kodlamıştır. Görüşme kodlama anahtarına işaretlemeler yapılırken, uzman katılımcıların yanıtlarını kodlama anahtarında bulamamışsa, yeni bir seçenek oluşturmuştur.

Karşılaştırma yapılırken uzmanın ve araştırmacının değerlendirmesi ilgili soruya verilen yanıt seçeneği kontrol edilerek “görüş birliği” ve “görüş ayrılığı” biçiminde işaretlemeler yapılır. Araştırmacı ve uzman aynı seçeneği işaretlemiş ise uzmanlar arası “görüş birliği” kabul edilmiştir. Farklı seçenekleri işaretlemiş ise görüş ayrılığı kabul edilmiştir. Görüş ayrılığı olarak işaretlenen seçeneklerde araştırmacının işaretlediği seçenek temel alınmıştır. Araştırmanın güvenilirlik hesaplaması, Miles ve Huberman’ın (1994, s. 64) geliştirdiği formül kullanılarak hesaplanmıştır:

$$R \text{ Güvenirlik} = \frac{Na (\text{Görüş Birliği})}{Na (\text{Görüş Birliği}) + Nd (\text{Görüş Ayrılığı})} \times 100$$

Tablo 2’de görüşme kodlama anahtarlarında yer alan soruların güvenilirlik yüzdeleri verilmiştir.

Tablo 2.*Öğretmen Görüşme Kodlama Anahtarında Yer Alan Soruların Güvenirlik Yüzdeleri*

Sorular	Güvenirlik Yüzdeleri (%)
Soru 1	98
Soru 2	95.3
Soru 3	94.6
Soru 4	93.6
Soru 5	91
Soru 6	98
Soru 7	95

Öğretmen görüşme kodlama anahtarının güvenilirlik çalışmasında, 5. soru en düşük %91, 1 ve 6. soru %98 en yüksek olarak hesaplanmıştır. Öğretmen görüşme kodlama anahtarında verilen soruların güvenilirlik ortalaması %95 olarak hesaplanmıştır.

Yukarıda yapılan işlemler sonucunda, her tema ve alt tema için araştırmaya katılan öğretmenlerin görüşlerinin hangi sıklıkta tekrar ettiği hesaplanarak, frekans olarak ifade edilmiştir. Daha sonra elde edilen bulgular açıklanmış ve alan yazın ile desteklenmiştir.

3. BULGULAR VE YORUM

Bu bölümde kendileriyle görüşme yapılan öğretmenlerin görüşme sorularına verdikleri yanıtlardan elde edilen bulgulara ve yorumlarına yer verilmiştir. Bulgu ve yorumların sunulmasında araştırmamanın temel amacı doğrultusunda ele alınan ve yanıtlanması gereken soruların görüşme formundaki soru sırası dikkate alınarak sunulmuştur.

3.1. Bulguların çözümlenmesi ve Yorumlanması

1. Öğretmenlere ilk olarak “Görsel sanatlar dersine ilişkin genel görüşleriniz nelerdir?” sorusu yöneltilmiştir. Öğretmenlerin bu soruya verdikleri yanıtlar ve frekans dağılımları Tablo 3’te gösterilmiştir.

Tablo 3.*Görsel Sanatlar Dersine İlişkin Öğretmenlerin Genel Görüşleri*

Görsel Sanatlar Dersine İlişkin Öğretmenlerin Genel Görüşleri	f
Çocukların kendilerini ifade etmelerini sağlar	4
Çocukların yaratıcı düşünmesini geliştirir	3
Çocukların hayal gücünü geliştirir	3
Ders sayesinde çocuklar sınıf içi ve dışını güzelleştirir	3
Ders sınıf öğretmeni tarafından diğer derslerin telafi dersi olarak görmektedir	2
Çocukların duygusal gelişimini sağlar	2
Çocuklar renkleri ve çevreyi tanır	2
Öğretmen öğrenciyi tanır	1
Çocuklara girişimci olma yeteneği kazandırır	1
Çocuklara görsel okuma becerisini geliştirir	1
Çocuklar sanat eserlerini tanır	1
Çocuklar estetik duygu edinir	1
Toplam	25

Tablo 3 incelendiğinde görsel sanatlar dersine ilişkin olarak öğretmenler, bu dersin çocukların kendilerini ifade etmelerine olanak sağladığını, yaratıcılığı ve hayal gücünü geliştirdiği ifadelerinde bulunmuşlardır. Yine bu dersin sınıf içi ve dışının güzelleştirdiğini belirtmişlerdir. Görsel sanatlar dersinin çocukların duygusal gelişimini olumlu anlamda etkilemenin yanı sıra renkleri ve çevreyi tanımalarına yardımcı olduğu, öğretmenin de öğrencileri sanatsal anlamda tanımalarını olanaklı kıldığı görülmektedir. Bunların yanı sıra görsel sanatlar dersini diğer derslerdeki eksiklikleri tamamlama olarak gördüklerini ifade eden öğretmenler de bulunmaktadır.

Öğretmen görüşlerine göre görsel sanatlar dersinin geneline bakıldığında öğrencinin sosyal becerilerinin ve zihinsel kabiliyetlerinin yaratıcılık ve kendini ifade etme çerçevesinde gelişmesinde faydalı olduğu değerlendirilmiştir. Öğrenciler ders genelinde sanat eserlerini tanımanın yanı sıra estetik duygularını da geliştirirler.

Araştırmada görsel sanatlar dersine ilişkin öğretmenlerin tavırlarında farklılıklar olması bulgusu Atan ve Dalkıran'ın (1997) "İlköğretim okullarındaki görsel sanatlar dersi öğretmenleri ve fiziki altyapı standartlarına yönelik bir durum değerlendirmesi" isimli makalesinde bulunan "görsel sanatlar dersine yeterince önem verilmediği ve bu sebeple derslerin amacına uygun gerçekleştirilemediği bulgusu" ile paralellik göstermektedir.

2. Öğretmenlere "Görsel Sanatlar Dersi Programındaki Öğrenme Alanlarına İlişkin Görüşleriniz Nelerdir?" soru olarak yöneltilmiştir. Öğretmenlerin bu soruya verdikleri yanıtlar ve frekans dağılımları Tablo 4'te verilmiştir.

Tablo 4.

Görsel Sanatlar Dersinin İçeriği Konusunda Görüşleri

Öğretmenlerin Görsel Sanatlar Dersinin İçeriği Konusunda Görüşleri	f
Programın içeriği zor, ayrıntılı; içeriğin seviyeye uygun olması gerekmektedir	6
Çizim ve hayal gücünü geliştirme yeteneği verilebilmektedir	6
Renk, renklerde zıtlık ve benzerlikleri verilebilmektedir	3
Natürmort, vitrayın öğrenci seviyesinin üzerindedir	3
İçerik yoğun süre az olduğundan gerektiği gibi verilememektedir	2
İki boyutlu çalışma yapılabilir	2
Sınıf öğretmeni içerik konusunda branş öğretmeni kadar bilgili değildir	1
Sınıf öğretmeni içerik konusunda araştırmacı değildir	1
İçerik özel beceri ve yetenek istiyor	1
Toplam	33

Tablo 4 incelendiğinde öğretmenlerin programın öğrenme alanlarının öğrencilerin seviyesine uygun olmadığını, bu sebeple zor ve ayrıntılı olduğunu ifade etmişlerdir. Öğretmenler içeriğin yoğun ve ders süresinin de az olmasına sebebi ile programın gerektiği gibi uygulamadığını vurgulamışlardır. Natürmort ve vitray konularının daha üst sınıftaki öğrenciler için uygun olacağını ayrıca içerik konusunda branş öğretmeni kadar bilgili olmadığı yönünde görüş bildiren öğretmen de bulunmaktadır.

Araştırmanın öğrenme alanlarının ayrıntılı ve zor olduğu bulgusu Ertemin'in (1997) "İlköğretim Okulları Resim-iş Öğretim Programının Değerlendirilmesi" isimli yayınlanmamış yüksek lisans tezinde bulunan "Resim-iş dersine ayrılan haftalık ders saati süresinin, içeriğinin öğrencilere kazandırılmasında yeterli olmadığı ve içeriğin öğrenci düzeyinin üzerinde olduğu bulgusu" ile paralellik göstermektedir.

3. Öğretmenlerin "Görsel Sanatlar Dersi Öğrenme-Öğretme Sürecinde Ne Tür Etkinlikler Yapıyorsunuz" sorusuna verdiği yanıtlar ve frekans dağılımları Tablo 5'te verilmiştir.

Tablo 5.

Görsel Sanatlar Dersi Öğrenme-Öğretme Sürecinde Etkinliklere İlişkin Görüşleri

Görsel Sanatlar Dersi Öğrenme-Öğretme Sürecinde Etkinliklere İlişkin Görüşleri	f
Boya etkinlikleri	18
Ana ve ara renkler	15
Derse dikkat çekecek etkinlikler	9
Çizgi, leke, desen çalışması ile ilgili etkinlikler	7
Araç gereç kullanımı ile ilgili etkinlikler	5
Yaratıcı düşünme, yetenek ve hayal gücünü geliştirme ile ilgili etkinlikler	5
Doğal varlıklarını tanıma ile ilgili etkinlikler	4
Görsel okuma ile ilgili etkinlikler	3
Bireysel farklılıkları ortaya çıkarma ile ilgili etkinlikler	3
Baskı çalışmaları yapabilme ile ilgili etkinlikler	3
Grup etkinlikleri	3
Natürmort, vitray ile ilgili etkinlikler	3
Güdüleme ile ilgili etkinlikler	2
Özgüven kazandırma duygu ve düşüncelerini ifade etme ile ilgili etkinlikler	2
Çalışmaları gözden geçirebilme ile ilgili etkinlikler	1
Çocuğun konunun devamlılığını anlaması ile ilgili etkinlikler	1
Toplam	84

Tablo 5 incelendiğinde görsel sanatlar dersi öğrenme-öğretme sürecinde etkinliklere ilişkin öğretmenler derste ana ve ara renkler, boya etkinliklerini daha nitelikli anlattıklarını, öğretmenlerden 3'ü ise natürmort, vitray çalışmalarını yaptıklarını ifade etmişlerdir. Öğretmenler etkinliklerini yapılandırırken derse dikkat çekmesine önem verdiklerini belirtmişlerdir. Ayrıca öğretmenler çizgi, leke, desen ile ilgili etkinliklerin yanı sıra, araç gereç kullanımı ile öğrencilerin yaratıcı düşünme, yetenek ve hayal gücü gibi kabiliyetlerinin geliştiği yönünde de görüş bildirmişlerdir.

4. Öğretmenlerin "Yeni Programın Etkinlikleri ve Uygulaması Konusunda Görüşleriniz Nelerdir?" sorusuna verdiği yanıtlar ve frekans dağılımları Tablo 6'da verilmiştir.

Tablo 6.*Öğretmenlerin Yeni Programın Etkinlikleri ve Uygulaması Konusunda Görüşleri*

Yeni Programın Etkinlikleri ve Uygulaması Konusunda Görüşleriniz Nelerdir?	f
Lavi, baskı, mürekkep, guaj boya, natürmort ve vitray ile ilgili etkinlikler tam bilinmiyor, uygulanamıyor	20
Yeni programın etkinlikleri yoğun	10
Portre etkinlikleri uygulanamıyor	4
Grup ve bireysel etkinlikler yapılıyor	2
Etkinlikler araç gereç eksik olduğu için uygulanmıyor	2
Etkinlikler sınıf seviyesine ağır	1
Toplam	39

Tablo 6 incelendiğinde görsel sanatlar dersine ilişkin olarak öğretmenlerin yeni programın etkinliklerinden Lavi, baskı, mürekkep, guaj boya, natürmort ve vitray ile ilgili etkinlikleri tam olarak bilmediklerini dolayısıyla uygulama zorluğu yaşadıklarını ifade etmişlerdir. Öğretmenlere göre bu durumu yeni programın etkinliklerinin yoğun ve sınıf seviyesine uygun olmaması da etkilemektedir. Öğretmenler tarafından etkinliklerin uygulanamamasının başka bir sebebi de araç gereç eksikliği olarak görülmektedir.

Öğretmenlerin yeni programın etkinlikleri ve uygulaması konusunda görüşleri hakkındaki sorunun bulgusu Dorukan (2009) “İlköğretim okullarında görsel sanatlar dersi uygulamaları ve sonuçları” adlı araştırmasında, programın yeni olmasından dolayı pek çok uygulamanın sınıf öğretmenleri tarafından gerçekleştirilemediği sonucu ile örtüşmektedir.

5. Öğretmenlere beşinci soru olarak “Görsel Sanatlar Dersinde Değerlendirme Sürecini Nasıl Gerçekleştiriyorsunuz?” sorusu yöneltilmiştir. Öğretmenlerin bu soruya verdikleri yanıtlar ve frekans dağılımları Tablo 7’de gösterilmiştir.

Tablo 7.*Görsel Sanatlar Dersinde Değerlendirme Sürecini Nasıl Gerçekleştirdiği*

Görsel Sanatlar Dersinde Değerlendirme Sürecinde Çocuklar;	f
Planlama ve planlamayı kâğıda aktarma, temizlik ve düzeniyle, malzeme getirme, düzgün ve amacına uygun kullanma ile	15
Sürece dayalı etkinlikler ile	10
İstenilen tekniği ne kadar uyguladıkları ile	8
Çalışmaları sınıf panosuna, yılsonu sergisine asılarak	8
Derse ilişkin tutumlarıyla, sorumluluk oluşumuyla, görevi zamanında yapma yetenekleri ile	6
Yaptıkları çalışmanın güzelliğine bakarak	6
Yaratıcı ve eleştirel düşünme yeteneği ile	4
Grup halinde, bireysel olarak, paylaşımcı olma yetenekleri ile	4
Bireysel farklılıkları ve becerileri ile	3
Duygu ve düşüncelerini kâğıda aktarabilme yetenekleri ile	3
Gözlem yapılarak	2
Kendini iyi ifade etme yeteneği ile	2
Diğer derslerde aldığı notlar ile	2
Yeni programın değerlendirme ölçeklerini kullanmıyoruz	1
Toplam	74

Tablo 7 incelendiğinde görsel sanatlar dersinde değerlendirme sürecine ilişkin olarak öğretmenler, bu dersi planlama, planlamayı kâğıda aktarma, temizlik, düzen, malzeme getirme, düzgün ve amacına uygun kullanma ayrıca sürece dayalı etkinlikler ile değerlendirdiklerini dile getirmişlerdir. Aynı zamanda öğretmenler öğrencilerin öğretilen tekniği uygulayabilme kapasitelerine göre de değerlendirme yapmaktadırlar. Öğretmenler değerlendirme sürecinde öğrencileri gözlemleyerek yapılan görsel sanatlar dersi çalışmalarının yanı sıra öğrencilerin yaratıcı kabiliyetleri derse ilişkin tutum, sorumluluk ve görevi yerine getirme faaliyetlerini de değerlendirme sürecine dâhil etmektedirler. Ancak öğretmenlerden biri diğer derslerden aldığı notlara göre öğrencileri değerlendirdiğini bir diğeri ise yeni programın değerlendirme ölçeklerini kullanmadığını ifade etmiştir.

Araştırmada görsel sanatlar dersinde değerlendirme sürecine ilişkin öğretmenlerin yöntemlerinde çeşitlilik bulunması bulgusu farklılıklar olması bulgusu Dursun'un (2010) "Görsel sanatlar dersinde yapılandırmacı yaklaşım ve öğretmen görüşleri" isimli makalesinde bulunan "Öğretmenler farklı yöntem ve teknikler ile ders işlemektedir ve değerlendirme yapmaktadır bulgusu" ile paralellik göstermektedir.

6. Öğretmenlerin, "Görsel Sanatlar Dersinde Karşılaştığınız Sorunlar Nelerdir?" sorusuna verdiği yanıtlar ve frekans dağılımları Tablo 8'de gösterilmiştir.

Tablo 8.*Görsel Sanatlar Dersinde Karşılaşılan Sorunlara İlişkin Görüşler*

Görsel Sanatlar Dersinde Karşılaşılan Sorunlara İlişkin Görüşler	f
Dersin önemsememesi	19
Öğretmenlerin çalışmalarında yetersiz olmaları	19
Ailelerin ekonomik durumunun yetersiz olması	18
Ders saatinin yetersiz olması	14
Araç-gereç eksikliği ve pahalılığı	13
Dersin içeriğinin seviyenin üzerinde olması	10
İş atölyesinin olmaması	7
Ailenin çocuğun etkinliklerini yapması	1
Toplam	132

Tablo 8 incelendiğinde görsel sanatlar dersinde karşılaşılan sorunlara ilişkin öğretmenlerin tamamına yakın kısmı dersin önemsenmediğini, öğretmenlerin de alan ile ilgili bilgilerinin yeterli olmadığını, ayrıca ailelerin ekonomik durumlarının yetersiz olması sebebi ile ders araç gereçlerinin temininde sıkıntı yaşadıklarını belirtmişlerdir. Öğretmenlere göre ders saatinin yetersizliği içeriğin öğrenci seviyesine ağır olması, okullarda gerekli atölye ve donanımın bulunmaması ve öğrencinin ödevlerinin ebe beyinleri tarafından yapılması karşılaşılan sorunlar arasındadır.

7. Öğretmenlere “Öğretmenlerin Görsel Sanatlar Dersinde Karşılaştıkları Sorunların Çözümüne İlişkin Önerileriniz Nelerdir?” sorusu yöneltilmiştir. Öğretmenlerin bu soruya verdikleri yanıtlar ve frekans dağılımları Tablo 9’da gösterilmiştir.

Tablo 9.*Öğretmenlerin Görsel Sanatlar Dersinde Karşılaştıkları Sorunlara İlişkin Çözüm Önerileri*

Öğretmenlerin Görsel Sanatlar Dersinde Karşılaştıkları Sorunlara İlişkin Çözüm Önerileri	f
Görsel sanatlar dersine branş öğretmeni girmeli	16
Ders saati arttırılmalı	14
Öğretmenlere hizmet içi eğitim verilmeli	12
Her ders kendi dersinde işlenmeli	7
Veliler ve çocuklar bilinçlendirilmeli ve dersin önemini vurgulanmalı	7
Hizmet öncesi eğitim fakültelerinde dersin eğitim kalitesi arttırılmalı	5
Görsel sanatlar dersi konularından sınavlarda soru sorulmalı	5
Görsel sanatlar dersi notla değerlendirilmemeli, değerlendirme teknikleri kullanılmalı	4
Görsel sanatlar dersi seçmeli ders olarak okutulmalı	3
Resim sergileri açılmalı, ders eğlenceli hale getirilmeli	3
Birleştirilmiş sınıf programı yapılmalı	2
Vitrin ve mürekkep çalışmaları teknoloji ve tasarım dersinde ve üst sınıflara verilmeli	2
Hayal gücünü geliştirici çalışmalar çizgi ve nokta çalışmalarından önce verilmeli	1
Toplam	95

Tablo 9 incelendiğinde görsel sanatlar dersinde karşılaşılan sorunların çözümlerine ilişkin olarak öğretmenler dersin branş öğretmenleri tarafından yürütülmesi ve ders saatinin artırılması gerektiği yönünde görüş bildirmişlerdir. Branş öğretmenin olmadığı durumlar için ise sınıf öğretmenlerine alan ile ilgili hizmet içi eğitim verilmesi gerekmektedir. Ders saati başka derslerin eksiklerinin tamamlandığı bir bölüm olarak görülmemesi, ailelerin görsel sanatlar dersi konusunda bilinçlendirilmesi gerektiğini vurgulamışlardır. Ders konularının öğrenci seviyesine göre yeniden düzenlenmesi gerektiğinin yanı sıra görsel sanatlar dersinin seçmeli ders olarak okutulması gerektiğini belirten öğretmenler de bulunmaktadır.

Bu araştırmanın sorunların çözümüne yönelik önerilere ilişkin bulguları Ünlü (1999) tarafından gerçekleştirilen “sınıf öğretmenin öğretimi gerçekleştirmede, çevre, okul olanakları nedeniyle, öğrenme ortamlarını gerçekleştirmede derse bakış açısı nedeniyle sorunlar yaşadığı, öğretmenlerin eğitim gereksinmelerinin olduğu” bulgusu ile paralellik göstermektedir.

4. SONUÇ

Bu çalışmada sınıf öğretmenlerinin, görsel sanatlar dersi programının uygulanmasında karşılaşılan sorunlara ilişkin görüşleri ve çözüm önerileri alınmaya çalışılmış ve şu sonuçlar elde edilmiştir:

Görsel sanatlar dersine ilişkin olarak öğretmenler; bu dersin, çocukların kendilerini ifade etmelerini sağladığını, yaratıcılığını ve hayal gücünü geliştirdiğini, bu ders sayesinde sınıf içi ve dışını güzelleştirdiğini ifade etmişlerdir.

Kendileriyle görüşme yapılan öğretmenler programın bazı öğrenme alanlarının zor ve ayrıntılı olduğunu ve öğrenme alanlarının öğrencilerin seviyesine uygun biçimde düzenlenmesi gerektiğini dile getirmişlerdir. Öğretmenlerin öğrenme alanları konusunda en çok tekrarladıkları görüşleri ise programın hayal gücünü geliştirmeye uygun olduğu ve ayrıca programın renklerle ilgili konuları kavratma konusunda yeterli olduğu yönündedir.

Görsel sanatlar dersinin öğrenme öğretme sürecinde yapılan etkinliklere ilişkin olarak öğretmenlerin tamamına yakını boya etkinlikleri yaptıklarını, yaklaşık dörtte üçü ise renk çalışmalarına yer verdiklerini dile getirmişlerdir. Aynı zamanda öğretmenlerin, çizgi leke desen çalışmalarına, araç gereç kullanımı ile ilgili etkinlikler ile hayal gücü ve yaratıcılığı geliştirici etkinliklere yer verdiklerini dile getirmişlerdir.

Kendileriyle görüşme yapılan öğretmenlerin öğrenme alanlarından lavi, baskı, mürekkep, guaj boya, natürmort ve vitray ilgili etkinliklerin tam bilinmediğini, ayrıca yeni programın etkinliklerinin yoğun olmasına rağmen ders saatinin az olduğu yönündedir.

İlköğretimde görsel sanatlar dersinde değerlendirme sürecinde yapılan etkinliklere ilişkin görüş alınan öğretmenler, çocukları, planlama ve planlamayı kâğıda aktarma, temizlik ve düzeniyle, malzeme getirme, düzgün ve amacına uygun kullanmayla, sürece

dayalı, ders sonunda çocuklarla birlikte, öz değerlendirme ölçeğiyle, kontrol listesiyle, süreç dosyasıyla değerlendirdiklerini ifade etmişlerdir.

Görsel sanatlar dersinde karşılaşılan sorunlara ilişkin olarak öğretmenler; dersin önemsenmediğini, öğretmenlerin kimi çalışmalarda yetersiz olduğunu, ailelerin ekonomik durumlarının ve ders saatinin yetersiz kaldığını yineleyerek ifade etmişlerdir.

Görsel sanatlar dersinde karşılaşılan sorunların çözümüne yönelik olarak öğretmenler görsel sanatlar dersine branş öğretmenlerinin girmesi gerektiğini, ders saatinin arttırılmasının gerektiğini ve öğretmenlere hizmet içi eğitim verilmesi gerektiğini dile getirmişlerdir.

KAYNAKLAR

- Alakuş A., O. (2003). Düünden bugüne görsel sanatlar eğitiminin genel bir görünümü, *Milli Eğitim Dergisi*. 160, 2-7.
- Atan U. ve Dalkıran A. (2008). İlköğretim okullarındaki görsel sanatlar dersi öğretmenleri ve fiziki altyapı standartlarına yönelik bir durum değerlendirilmesi, *MUSTAFA KEMAL ÜNİVERSİTESİ SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ DERGİSİ*. 5, 161-184.
- Aypek, Arslan A. ve Tokbaş Eyiol. P. (2006). Görsel sanatlar eğitiminde standartlar ve uygulama, *Ulusal Sınıf Öğretmenleri Sempozyumu*. Gazi Üniversitesi, Ankara.
- Cresswell, J., W. (1994). *Research design qualitative & quantitative approaches*. Thousand Oaks, California: Sage publications.
- Demirel, Ö. (2012). *Öğretim ilke ve yöntemleri*. Ankara: Pegem Yayıncılık.
- Dikici, A. (2001). Sanat eğitiminde yaratıcılık. *Milli Eğitim Dergisi*. 149, 1-9.
- Dursin, A. G. (2010). Görsel sanatlar dersinde yapılandırmacı yaklaşım ve öğretmen görüşleri. (Bildiri). *International Conference on New Trends in Education and Their Implications*. 441-448. Antalya.
- Dorukan, N. (2009). *İlköğretim kurumlarındaki görsel sanatlar dersinin uygulamaları Yüksek Lisans Tezi*, Marmara Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Eger, J. M. (2006). Buildings creative the role of the art and culture, *The Futurist*. March-April: 18-22
- Ertemin, B. (1997). *İlköğretim okulları resim-iş öğretim programının değerlendirilmesi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Anadolu Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Eskişehir.
- Genç, H. (2002). *Resim-iş öğretmenlerinin uygulamada karşılaştıkları problemler ve çözüm önerileri*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Genç, H. (2002). *Resim-iş öğretmenlerinin uygulamada karşılaştıkları problemler ve çözüm önerileri*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- İlhan, Çakır A. (2004). İlköğretim resim-İş dersinin ilköğretim müfettişleri tarafından değerlendirilmesi. *Milli Eğitim Dergisi*. 161, 1-7.
- İşler, Şinasi A. (2006). Sanat eğitiminde disiplinler arası tematik yaklaşım. *Milli Eğitim Dergisi*. 163, 1-10.
- Karasar, N. (1999). *Bilimsel araştırma yöntemleri*. (9. Baskı) Ankara: Nobel Yayıncılık.

- Kurtuluş, Y. (2002). İlköğretimde resim-iş derslerinin haftalık ders dağıtım içindeki yeri ve öğrenciler üzerindeki etkileri, *Milli Eğitim Dergisi*. 153-154, 1-4.
- MEB (2006). İlköğretim Genel Müdürlüğü Görsel Sanatlar Dersi Öğretim Programı. Ankara.
- Miles, M. B. & Huberman, A.M. (1994). *An expanded sourcebook qualitative data analysis*, Thousand Oaks, California: Sage Publications.
- Namlu, Gürcan, A. (1998). Öğretmenlerin eğitimin teknoloji kullanımına yönelik tutumları, *Anadolu Üniversitesi Dergisi*. 8, 184-200.
- Özsoy, V. (1993). Resim iş eğitimi üzerine bir raporun düşündürdükleri, *Milli Eğitim Dergisi*. 4, 58-70.
- Pennywell Pr (1981). The value of visial media in the achievement of instructors' objectives as perceived by instructors of predominantly black state supported colleges and universities in the state of lovisiana. A. *The Humanities and Social Sciences*, 41(11), 4584.
- San, İ. (1984). Çağdaş sanat eğitimi. *Öğretmen Dünyası Dergisi*. 41, 6-9.
- San, İ. (1993). Toplumsal değişme ve değişen sanat eğitimi. *Anadolu Sanat Dergisi*. 762, 165 -175.
- San, İ. (1998). Sanatla eğitim üzerine yeni düşünceler. *Milli Eğitim Dergisi*. 139, 21-23.
- Sherman, A. (2006). Toward a creative culture lifelong learning through the arts. *Aging the art*. Spring: 42-46.
- Telli, H. (1980). Yaratıcılığın geliştirilmesinde sanat eğitiminin önemi. *Eğitim ve Bilim Dergisi*. 5 (27), 29-32.
- Tuna, S. (2004). Sanat eğitiminin gerekliliği ve güncelliği. *Çağdaş Eğitim*. 306, 29-40.
- Türkkan, B. (2008). *İlköğretim görsel sanatlar dersi bağlamında görsel kültür çalışmaları: bir eylem araştırması*. Yayınlanmamış doktora tezi, Anadolu Üniversitesi, Eğitim bilimleri Enstitüsü, Eskişehir.
- Uçan, A. (1995). Türkiye'de güzel sanatlar fakültelerinin yeniden yapılanması ve eğitim programlarının yeniden düzenlenmesi. *Anadolu Sanat*. 4, 121-142.
- Ünalın, Aksoy S., (1999). "İlköğretim Okullarında Resim-İş Dersi Öğretmenlerinin Karşılaştıkları Problemler" Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Anadolu Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Eskişehir.
- Ünlü, Kıraç H., (1999). *İlköğretim okullarında sınıf öğretmenlerinin resim-iş dersi programını uygulamada karşılaştıkları sorunlar üzerine bir çalışma*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Hacettepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Yaşar Ş., Ersan S., Mehmet G., (1998). İlköğretimde öğrenme-öğretme süreci ve öğretmenin rolü, (VIII. Ulusal Eğitim Bilimleri Kongresi) Karadeniz Teknik Üniversitesi Eğitim Fakültesi Yayınları, Trabzon.
- Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2000). *Nitel Araştırma Yöntemleri* (Gözden Geçirilmiş İkinci Baskı). Ankara: Seçkin Yayınevi.
- Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (1999). *Nitel Araştırma Yöntemleri*. Birinci Baskı. Ankara: Seçkin Yayınevi,
- Yükselgün Ö. ve Burçin T., (2012). İlköğretim görsel sanatlar dersi öğretim programındaki "görsel sanat kültürü" öğrenme alanının uygulanması. *AİBÜ Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 12, 337-366.

EXTENDED ABSTRACT

Education is a behaviour changing process by the way of culturing intentionally with the individual's own life. Visual arts education which has a dynamic structure in arts takes an important place because of development of cognitive, affective and psychomotor behaviours of the individual in the educational process. Visual arts course is one of the basic auxiliary courses to make the individual as a social being, knowing the environment he has been living in.

The basic aim of the elementary education is the preparation of student starting early childhood to the school. Because of this reason, the importance of visual arts education is great in the frame of forming integrity in educational system. There are new methods and techniques to be applied for carrying out the course in an effective way. These are, painting techniques, mosaics, relieve, puppet, mask, ceramics, sculpture architecture, toy, kneading items, waste items, benefiting from paper and paper types, question-reply, dram, discussion, explanation, brain mapping, travel-observation, group study, show, research, simulation, educational games, interview, Project, sample event.

Visual arts education course should go on in arts classrooms which have been structured in "u" shape with the aim of making communication easier and motivating the students. In the context of efficiency of learning level, the teacher should use course equipment and materials effectively and realize the acquisitions to take the attention of the students. The materials which have been used effectively structures and increases the learning. The problem of this research is formed of the problems lived during the application of visual arts course program and educational activities which have been organized again to increase the qualifications of human beings as the basic cornerstones of modern societies. Because of this reason, it is beneficiary to determine the ideas of the teachers which cannot be denied in the process of application of new visual arts courses aiming at equipping the students with new skills in Turkish educational system. Visual arts course program aims at educating individuals who have been delightful about arts, internalize arts, have been conscious, having aesthetic delight and can make critics. The main aim of the research is determine ideas and solution proposals related to the problems met in the application of visual arts course by the teachers. The ideas of classroom teachers about visual arts course, their ideas and solution proposals about the problems they have met during the course have been examined. The method of the research is qualitative research in questioning-survey model. This model is an approach aiming at description of the situation in the past and at present as it has been. It aims at describing the situation as it has been at present without changing the individuals or objects in their present situation. Qualitative researches on the other hand, are a general term used for determining several shared working strategies. The aim of qualitative research is to understand a special situation, event or a role by the way of classification, imitation, comparison or copying. This research is a qualitative study in question-survey model. This research has been made with the aim of evaluating the ideas of classroom teachers about visual arts course, their ideas and solution proposals about the problems during the application of the course. The research data has been collected by semi-structured interview method which is one of the qualitative research methods with the aim of determining the ideas of the teachers deeply.

The feature of research problem in qualitative research is that even an individual may establish a qualitative research sample because of the limits of the resources used, the features of information collection and data collection methods. The sample selection in the researches can change according to information collection and data collection methods and the limits of the resources used. In this research, easy accessible situation sample from aimed sample methods has been used.

In easy accessible situation sample method, the researcher selects the situation which has been close and easy to him. Easy accessible situation sample method is used in case of not being able to use other methods by the researcher. This sample earns speed and practicality to the study. Generally, easy accessible samples are at low cost. The aim of all qualitative researches is to establish a data set based on descriptive and deeply information related to the situation or situations they study on. It can be applied as it is presented as openly and believable and serve to these aims. The reason of selecting easy accessible situation sample method is the preference of the teachers employed at their districts and the teachers living there to access the teachers easily. The sample of the research has been formed of 22 teachers employed at 12 elementary schools of Afyon Provincial Directorate of National Education. Face to face interviews have been made with the teachers by taking appointments from them. The aim and the process of the research have been explained to the school headmasters and a permission license has been taken from Ministry of National Education. The 22 participants of the research have been graduated from different educational institutions; 15 of them from Educational Faculty, 4 of them 4 years of Bachelor's Degree, 3 of them Anadolu University Distance Education. 8 of them are women, 14 of them are men. Their employment period changes between 7 years and 24 years. Descriptive analysis techniques have been used for the analysis of the data and the information taken has been decimalized. According to the findings of the research, the ideas of classroom teachers about visual arts course, their ideas and solution proposals about the problems during the application of the course have been taken and these solutions have been taken. The teachers stated about the visual arts course that this course developed the creativeness and imagination of the children and provided them to state themselves; they beatified their environment and the classroom by the help of this course. The teachers who have been interviewed mentioned that some learning areas of the program have been difficult and detailed and they should be modified according to the levels of the students. The most revised idea about the learning areas by the teachers is that the program is relevant to develop the imagination of the children and the program is adequate for understanding the subjects about the colours. Nearly all the teachers made painting activities and approximately %75 of them studied on colours related to the activities in learning and teaching process of visual arts course. At the same time, they stated that they gave place to line, taint, design studies, activities related to equipment usage and activities about the development of imagination and creativeness. They stated in the interview made by them that they did not know the activities of print, ink, gouache, painting, still-life painting and leaded glass which have been some of the learning areas; also they mentioned that although the activities in the new program have been so intense, the course hours were not enough to realize these activities. The teachers whose ideas have been taken related to the activities made in the evaluation process in visual arts course at elementary education stated that they evaluated the

children with a process file, control list, self evaluation scale with the children at the end of the course. The teachers of visual arts also mentioned about their problems that their course has not been taken into account, the teachers have not been enough in the course, the economical situation of the families have been bad and the course hours have not been enough. The teachers related to the solution of the problems faced with in visual arts course stated that the branch teachers should enter these courses, the course hours should be increased and in-service education should be given to the teachers.